

GRETHE HJORT

25. maj 1903–19. august 1967

GRETHE HJORT

25. maj 1903–19. august 1967

Den, der altsaa for Alvor, ikke blot paa Overfladen men i sin inderste Sjæl, kan gribes af det Uforgængelige, som aabenbarer sig i Kunstens Værker, han maa have noget i sit Indre, der er beslægtet med dette Uforgængelige. (Carsten Hauch).

Grethe Hjort var datter af statsmeteorolog Vilhelm Hjort og fødtes i København den 25. maj 1903. Hun blev i 1922 dimitteret fra N. Zahles Skole (mat.-nat. linie), og denne var i hendes øjne den »rigtige« skole for piger. Man mærkede varmen i hendes stemme, når hun talte om »Zahle's« (navnet var altid i genitiv og uden efterfølgende substantiv).

Grethe Hjort afsluttede sit fagstudium efter 5 års forløb med en magisterkonferens i engelsk sprog og litteratur. Hun var en student i engelsk betydning, idet hun altid var indstillet på at forske; hun var videbegærlig som Rikki-tikki-tavi hos Kipling.

Sin filologiske uddannelse brugte hun ved besvarelsen af Københavns Universitets prisopgave om kvartudgaverne og den første folioudgave (1623) af Shakespeares værker. For dette arbejde modtog hun i 1925 guldmedalje, 3 år efter sin studentereksamen.

Mag. art. Grethe Hjort underviste en kort tid i engelsk litteratur ved universitetet, men da hun, som hun selv har sagt, ikke så nogen akademisk fremtid for sig herhjemme, rejste hun i 1929 til England, hvor hun fik rige arbejdsår og som videnskabsdyrker præsterede det bedste inden for sin produktion. Hun tog doktorgraden ved universitetet i Cambridge, og en del af hendes hjerte forblev hele livet igennem i denne skønne by; hendes personlighed fik et varigt præg under opholdet i Girton Collge. Hendes system med middelalderlig litteratur i vid forstand, herunder teologi og filosofi, blev grundlaget for to betydelige bøger, der kom i 1936 og 1938: *Sense and Thought, A Study in Mysticism* og *Piers Plowman and Contemporary Religious Thought*.

Lige fra skoletiden nærrede Grethe Hjort interesse for naturvidenskaberne. Geografi dyrkede hun ivrigt, og rejser først og fremmest til Australien, men også f. eks. til det østlige Middelhavsområde gav hende rig lejlighed til at iagttage nutidsforhold og spekulere over det fortidige. Et litterært udtryk for hendes naturvidenskabelige-teologiske interesser er hendes afhandlinger på engelsk om Ægyptens 10 plager. Disse afhandlinger fandt optagelse i det ansete *Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft* (1957 og 1958).

I årevis beskæftigede hun sig med de mange spørgsmål, som knytter sig til Det gamle Testaments beretning om jødernes udvandring af Ægypten under Moses

førerskab. Det var hendes faste overbevisning, at denne beretning dækker over en historisk realitet, og at man ved topografiske studier måtte kunne bringe klarhed over mange af de uløste problemer.

Til Australien fik Grethe Hjort et indgående kendskab i årene 1938–1947 og i 1966. Gennem talrige foredrag ledsagede af fortræffelige billeder har hun efter sin hjemkomst til Danmark i 1957 dokumenteret sin fortrolighed med den store verdensdel og civilisationen der. Litteraturen i Australien studerede hun omhyggeligt og udarbejdede en desværre utrykt fremstilling af denne.

Personlige grunde førte hende til Prag, hvor hun levede fra 1947 til 1957, i særlig grad optaget af studier i Det gamle Testamente og religionshistoriske problemer.

Ved Aarhus Universitet blev et ledigt docentur i engelsk filologi, med særligt henblik på litteraturen, i 1957 besat med Grethe Hjort. Hun vendte nu hjem til fædrelandet, hvis sprog hun beherskede fuldtud (også slang!), men ret ofte med et erhvervet engelsk »substrat«. Grethe Hjort var blevet britisk statsborger og ønskede ingen ændring i dette forhold. Hun var, om jeg tør sige det således, dansk af sind og engelsk af tankegang. Sprogligt set var hendes brug af engelsk nærmest bedre end hendes anvendelse af modersmålet; således sagde hun altid om det flittigt benyttede »taleinstrument«: »over telefonen« i stedet for det idiomatiske »i telefonen«.

Som universitetslærer bragte Grethe Hjort en sum af erfaringer med sig hjem, og hun ville gerne omplante visse fordele ved den engelske universitetsuddannelse til dansk akademisk milieu. »Effektivitet« – ordet blev ikke anvendt af hende – var ønskelig, selv om det skulle ske på bekostning af gamle forestillinger om den »akademiske frihed«. Hendes store viden om Australien og andre lande i *The Commonwealth* fik hende til at virke for og gennemføre oprettelsen af et studiebibliotek på Aarhus Universitet for litteraturer fra Commonwealth-landene. Hvis dette udvikler sig efter Grethe Hjorts plan, vil det stå som et æresminde for hendes universitetsgerning i Århus.

I det følgende skal nu gives en redegørelse for Grethe Hjorts produktion – med det forbehold, at nekrologens forfatter kun delvis kan betragtes som sagkyndig:

Shakespearefilologien. I 1926 offentliggjorde Grethe Hjort et uddrag af sin prisafhandling i *The Modern Language Review* bind XXI, 140–146; titlen var *The Good and Bad Quarters of 'Romeo and Juliet' and Love's Labours Lost*. Englands førende Shakespeare-bibliograf W. W. Greg (Sir Walter Greg) bemærkede tidligt hendes arbejde, hvori hun hævder den opfattelse vedrørende trykningen af de omtalte to skuespil, at en rettet kvartudgave (Q₂ efter Q₁) ligger til grund for den trykte tekst.

Grethe Hjorts »skæbne« blev mødet med mysticismen. Denne åndelige rørelse greb hende stærkt personligt, og hun viede den grundige studier. Det er ikke nødvendigt at regne med påvirkning fra Vilh. Grønbech, når Grethe Hjort senere som universitetslærer med forkærlighed fortolkede digterne Donne, Wordsworth og Blake.

Sense and Thought, A Study in Mysticism behandler den anonyme middelengelske skrift *The Cloud of Unknowing*. Med stor indfølelse skildrer Grethe Hjort den ukendte forfatters oplevelser, således som disse er fremstillet, og sammenligner dem med andre mystikers beretninger. Forskerens indsigt i filosofi og psykologi bærer hendes behandling af stoffet uden at tynde. En anmelder (Helen C. White i *The Modern Language Review* bind XXXII) siger med rette, at bogen er »a vigorous and original discussion of some of the central issues of practical mysticism«. Forfatteren af *The Cloud of Unknowing* ledes af »a naked intent unto God«, og han opnår derved at tilintetgøre laster og frembringe dyder. Gennem et stadium af forvirring (G. H. s. 87: *baffledness*) i hjerne og hjerte – denne betegnes af skriftets forfatter som *the cloud of unknowing* – når han efterhånden frem til at blive eet med Gud.

På side 124 i sin bog *Man's Unconquerable Mind* citerer den betydelige engelske filolog R. W. Chambers med anerkendelse et sted (s. 85) i Grethe Hjorts *Piers Plowman and Contemporary Religious Thought*. Denne rosende udtalelse kan betragtes som et ridderslag fra en af verdens bedste kendere af det store, vanskelige digt – fra det 14. århundredes sidste halvdel – *The Vision concerning Piers Plowman*, et digt, som er blevet kaldt et poetisk modstykke til John Bunyans prosaskrift *The Pilgrim's Progress* fra det 17. århundrede.

Grethe Hjort følte sig tiltrukket af litteratur, hvor det usynlige bag det synlige virkede ind. Vi har set hendes draging mod mysticisme og problemet om sjælens frelse, og vi kan nævne hendes forståelse for digtning, hvor naturen skildres med en ærbødighed for det guddommelige, der rører sig bagved. Wordsworth, hvis glæde over naturen udviklede sig til en religiøs følelse, forstod hun fuldtud.

Som litteraturhistoriker fulgte Grethe Hjort en positivistisk linie i sin fremstilling af Australiens litteratur. Et stort stof er samlet, og de forskellige forfatter-skaber skildres i en livlig stil, der har plads også for humor. Hun inddrager ligeledes andre litteraturer til sammenligning. Dette arbejde, som forelå for det universitetsudvalg, der indstillede Grethe Hjort til ansættelse, er aldrig blevet offentliggjort, fordi Grethe Hjort ønskede at revidere det, vel bl. a. fordi hun følte det berettigede i de kritiske indvendinger, det sagkyndige udvalg havde fremsat.

Two Poems (Melbourne 1945) viser Grethe Hjorts evne til at skildre naturen og hendes tanker om tilværelsens problemer: lidelsen; liv i nydelse; liv i spekulation. Tankens higen opad er fremstillet med fin kunst og på en sådan måde, at læseren ligesom gør stigningen med. Digteren viser os modsætninger mellem jeget og hoben, men også fællesskabet mellem forskellige væsener. Hvis man vil søge litterær påvirkning i disse stærkt personlige digte, skal man måske gå til religiøse digtere i det 17. århundrede og til G. M. Hopkins i det 19de. Med disse digte har Grethe Hjort givet streger til billedet af sin egen personlighed. Her følger nu træk, som hendes nærmeste fagkollega kunne ønske at tilføje.

Grethe Hjort var en ener, der levede ensomt, men altid søgte kontakt. Hun

var »jeg-betonet« i sin tale, men i sin adfærd var hun ivrig efter at hjælpe og gavne andre. Hun elskede sit hjem med dets møbler og sølvtøj, der mindede hende om hendes store, gamle slægt. I hjemmet var hendes tanker altid på rejse til de lande, hvor hun havde boet, navnlig England og Australien, og det var hende en glæde, når rejser kunne forbindes med gæsteforelæsninger, således nød hun at se de egne af Tyskland, hvor hun i de sidste år aflagde akademiske besøg.

Grethe Hjort var levende, vågen og aktiv. Hun afkortede sin nattesøvn for at skrive. Det var hende en livsfornødenhed at arbejde; og da hun samtidig gerne søgte andre menneskers selskab, enten hjemme eller ude, var det ikke mærkeligt, at flammen på hendes livs lys stillede store krav. Grethe Hjort fordrerede meget af sig selv, og hun ventede, at andre studerende – i ordets videste forstand – var lige så fordringsfulde over for sig selv. Det kunne ikke undgås, at hun mødte skuffelser på dette område, skuffelser, som hun ikke kunne ryste af sig med et smil. Grethe Hjorts følsomhed viste sig også som deltagelse, når hun var vidne til andre menneskers medgang eller modgang. Til de lettere elementer i hendes sind hørte munterhed og en humor, der både i auditoriet og under private former vakte opmærksomhed. Sin pen brugte hun ofte som en satirisk klinge; hun mestrede både prosa og vers.

Det »jeg-betonede«, der unægteligt var ved Grethe Hjort, forklares delvis, når man betænker, at hun på sin løbebane havde måttet gøre et stort personligt arbejde for at vinde frem. Dette energiske »jeg« ønskede en plads, til hvilken hendes evner og uddannelse berettigede hende; men hun var ikke »aggressiv«. I forhandlinger var hun rede til positivt samarbejde for at nå et resultat, og hun trættes ikke.

Under et billede af Grethe Hjort kunne sættes ordene »Hun var trofast«. I arbejde og i venskab var hun trofast, og glemsel vil *ikke* blive hendes lod.

Torsten Dahl †